

SABIEDRISKO
PAKALPOJUMU
REGULĒŠANAS
KOMISIJA

KONSULTĀCIJU DOKUMENTS

par siltumenerģijas apgādes
pakalpojumu tarifu aprēķināšanas
metodikas satvara projektu

2021.gada 1.jūlijs
Rīga

Ūnijas iela 45
Rīga, LV-1039
Latvija

T: +371 67097200
F: +371 67097277
E: sprk@sprk.gov.lv

www.sprk.gov.lv

Satura rādītājs

I Konsultāciju dokumenta mērķis.....	3
II Priekšlikuma kopsavilkums	4
III Priekšlikuma izklāsts	5
3.1. Regulatīvais un tarifu periods	5
3.2. Tarifu projekta izvērtēšanas pieejas diferencēšana.....	6
3.3. Komersantu grupēšana un līmeņatzīmju noteikšana	7
3.4. Divdaļīgais tarifs un tarifu diferenciacija	9
3.5. Samērīgas peļņas aprēķins un efektivitātes stimuli	10
3.6. Investīciju plānošana	11
3.7. Nākamie soļi.....	12

I Konsultāciju dokumenta mērķis

Konsultāciju dokumenta mērķis ir informēt sabiedrību un uzzināt ieinteresēto personu viedokli par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) plānoto regulatīvo satvaru siltumapgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikai.

Satvars tapis sadarbībā ar Eiropas Komisijas Strukturālo reformu atbalsta programmas (*European Commission's Structural Reform Support Service*) ietvarā īstenoto projektu REFORM/SC2020/045 "Developing an efficient and effective regulation framework for setting tariffs for energy utilities", kā arī ņemot vērā nozares pārstāvju sniegtos viedokļus sadarbības diskusijās.

Ieinteresēto pušu iesaisti plānots organizēt divos posmos – koncepta konsultēšana un metodikas projekta konsultēšana. Šāda pieeja izvēlēta, lai strukturētu viedokļu apmaiņu, sadalot diskusiju divās daļās – kopējā pieeja (koncepta konsultācija) un konkrētu normu redakcija (metodikas projekta konsultācija).

Gatavojot viedokli, Regulators aicina nozares pārstāvjus un citas ieinteresētās puses īpaši pievērst uzmanību un iespēju robežās sniegt viedokli par:

- **Regulatīvo un tarifu periodu**
 - *Kā vērtējat regulatīvā perioda garumu – seši gadi un tarifa perioda garumu – divi gadi?*
 - *Kā vērtējat robežvērtību – lietotājiem nodotā siltumenerģija līdz 75 000 MWh, kas izšķir komersantus, kuriem piemēro diferencēto tarifu izvērtēšanas detalizāciju?*
 - *Vai atbalstāt esošo atļauju/piemērošanas kārtības saglabāšanu attiecībā uz kurināmā cenu? Kāpēc?*
- **Tarifu projekta izvērtēšanas pieejas diferencēšanu**
 - *Kā kopumā vērtējat pāreju uz projektu izvērtēšanas pieejas diferencēšanu?*
 - *Kā vērtējat vienotas biznesa plāna/tarifu projekta izstrādes formas ieviešanu (priekšrocības/trūkumi)?*
 - *Kādi mehānismi, jūsuprāt, motivētu nozares pārstāvjus ieguldīt papildu pūles pēc iespējas precīzu tarifu projektu/ikgadējo atskaišu izveidē?*
- **Komersantu grupēšanu un līmeņatzīmju noteikšanu**
 - *Kā vērtējat piedāvātās indikatīvās grupas (priekšrocības/trūkumi)?*
- **Divdaļīgu tarifu un tarifu diferenciaciju**
 - *Vai, jūsuprāt, divdaļīgs tarifs/tarifu diferenciacija varētu veicināt infrastruktūras efektivitātes veicināšanu? Kāpēc?*
 - *Siltumapgādes komersantiem: Vai jums būtu iespēja pāriet uz divdaļīgu tarifu? Ja jā, tad kā jūs noteiktu pieslēguma jaudu (pieslēguma jauda, gada vidējais patēriņš, cits)?*
 - *Siltumapgādes komersantiem: Vai jūs izmantotu iespēju diferencēt tarifus dažādām lietotāju grupām? Kādus parametrus apsvērtu grupu noteikšanai (gada patēriņš, pieslēguma punktu blīvums, sistēmas jaudas, citus)?*
- **Samērīgas peļņas aprēķinu un efektivitātes stimuliem**
 - *Kādi papildus ar peļņas aprēķinu saistīti mehānismi veicinātu jūs kā komersantu izvēlēties mērķtiecīgas, izmaksās efektīvas un uz klimatneitralitāti vērstas investīcijas un/vai pastāvīgi uzlabot darbības efektivitāti?*
 - *Kā vērtējat esošos darbības efektivitātes stimulus (efektīva infrastruktūras izmantošana, zudumu līmenis)?*
- **Investīciju plānošanu**
 - *Kā vērtējat piedāvāto pieeju saistībā ar nepabeigtās/plānotās būvniecības ietveršanu un atzīšanu regulatīvajā periodā?*
 - *Kā, jūsuprāt, Regulators vēl vairāk var veicināt sadarbību starp komersantiem un pašvaldībām?*
- **Citiem komentāriem**

Priekšlikumus un komentārus par piedāvāto konceptu Regulators lūdz iesniegt rakstveidā, nosūtot tos uz elektroniskā pasta adresi sprk@sprk.gov.lv, līdz **2021.gada 2.augustam**.

II Priekšlikuma kopsavilkums

Šobrīd tarifi siltumapgādes nozarē tiek noteikti saskaņā ar Regulatora 2010.gada 14.apriļa lēmumu Nr.1/7 "Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika" un Regulatora 2010.gada 11.jūnija lēmumu Nr.1/10 "Koģenerācijas tarifu aprēķināšanas metodika". Koncepta priekšlikums izstrādāts, ievērojot šādas siltumapgādes nozares attīstības tendences:

- 1) nozares tehnoloģiskā attīstība gan centralizētās, gan individuālās siltumapgādes jomā;
- 2) aizvien straujāka kurināmā tirgus dinamika;
- 3) informācijas sistēmu attīstība un datu pieejamība, kas ļauj plašāk izmantot statistikas un salīdzinošās metodes izmaksu prognozēšanā, kā arī optimizēt uzraudzības procesus ar datu kvalitāti kā ierobežojošo faktoru;
- 4) siltumenerģijas kā nozares lomu klimatneitralitātes mērķu sasniegšanā;
- 5) Eiropas Savienības un Latvijas regulētās vides attīstība saistītajās enerģētikas nozarēs.

Ievērojot nozares jaunus izaicinājumus, fokusa grupas ar ieinteresētajām pusēm rezultātus, mērķa diskusijas ar nozares pārstāvjiem un nozares pārstāvju sniegtos komentārus, Regulators kā mērķi noteicis: **izstrādāt regulējumu, kas veicinātu efektīvu, inovatīvu, ilgtspējīgu, videi draudzīgu centralizētās siltumenerģijas ražošanu un pārvadi/sadali un tirdzniecību, kas vienlaikus ņemtu vērā lietotāju intereses.**

Lai šo mērķi sasniegtu, Regulators izvirzījis šādus uzdevumus

Uzdevums	Apakšuzdevumi	Sagaidāmais rezultāts
 <p>Standartizēt un vienkāršot tarifu noteikšanu</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ieviest ieņēmumu griestu regulatīvo režīmu. ▪ Ieviest prognozējumu un terminētu regulatīvo un tarifu periodu. ▪ Diferencēt tarifu projektu vērtēšanas procesu. ▪ Sasaistīt ekonomiskās pamatotības jēdzienu ar relatīvo izmaksu efektivitāti. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uzlabota datu kvalitāte. ▪ Atvieglots un paātrināts tarifu izvērtēšanas process. ▪ Nozares izmaksu efektivitātes stimulēšana. ▪ Līdzsvaroti komersanta un lietotāju apjoma un izmaksu svārstību riski.
 <p>Radīt iespēju saskaņot tarifu struktūru ar tirgus vajadzībām</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Atvieglot divdaļīga (jaudas un enerģijas) tarifa struktūras ieviešanu. ▪ Izveidot satvaru nediskriminējošai tarifu diferencēšanai pa lietotāju grupām. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Radīti mērķtiecīgi cenu signāli lietotājiem efektīvai tīkla lietošanai, tādējādi veicinot centralizēto siltumapgādes komersantu iespējas konkurēt ar individuālām siltumapgādes tehnoloģijām.
 <p>Tuvināt regulētu vidi neregulētai videi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Samērīgas peļņas noteikšanai aizstāt kopkapitāla rentabilitātes aprēķinu ar kapitāla atdeves aprēķinu. ▪ Sasaistīt darbības (t.sk. investīciju) efektivitāti un komersanta peļņu. ▪ Sasaistīt siltumapgādes sistēmas investīciju plānošanas procesu ar pašvaldību energovajadzību plānošanas procesiem. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Efektīvu, mērķtiecīgu un inovatīvu investīciju veicināšana. ▪ Peļņas noteikšanas principu harmonizēšana starp regulētu pakalpojumu nozarēm. ▪ Pašvaldību un siltumenerģijas komersantu sadarbības veicināšana.

1.tabula. Priekšlikuma mērķi, uzdevumi un sagaidāmie rezultāti

III Priekšlikuma izklāsts

3.1. Regulatīvais un tarifu periods

Izstrādājot priekšlikumu, ņemta vērā enerģētikas nozares pakāpeniskā pāreja uz *ieņēmumu griestu* noteikšanas pieeju. Spēkā esošais regulējums balstīts uz *izmaksas plus* tarifu noteikšanas pieeju, papildus ievērojot tehnoloģiskās efektivitātes, izmaksu efektivitātes un kurināmā cenas svārstību risku līdzsvarošanas mehānismus. Ieņēmumu griestu pieeja elektroenerģijas un dabasgāzes sabiedrisko pakalpojumu nozarēs ieviesta periodā no 2019. līdz 2020.gadam. *Ieņēmumu griestu* pieeju raksturo paredzams tarifs, uz darbības optimizāciju vērsta uzņēmumu pārvaldība un plašākas iespējas stimulējošu regulācijas mehānismu piemērošanai.

Izstrādājot priekšlikumu regulatīvā un tarifu perioda termiņam, ņemtas vērā šādas atšķirības no elektroenerģijas un dabasgāzes sistēmas operatoru darbības īpatnībām:

- 1) siltumapgādes nozare ir daudz vairāk pakļauta patēriņa sezonalitātei;
- 2) siltumapgādes nozarē tiek noteikts tarifs enerģijas ražošanai, kas nozīmē, ka kopējās tarifu projekta izmaksās ir salīdzinoši lielāka mainīgo izmaksu intensitāte;
- 3) siltumapgādes nozarē ir atšķirīgs tipisko investīciju cikls (ražošanas aktīvi);
- 4) siltumapgādes nozarē tarifi tiek noteikti lielam skaitam komersantu.

Ievērojot šos apsvērumus, siltumenerģijas nozarei izveidots speciāli pielāgots tarifu un izmaksu/ieņēmumu svārstību pārskatīšanas periods (1.attēls).

- **Regulatīvais periods** – seši gadi ar iespēju to vienu reizi pagarināt par diviem gadiem. Regulatīvais periods nosaka termiņu, pēc kura tiek pārskatītas kopējās komersanta izmaksas. Regulatīvā perioda laikā netiek pārskatītas fiksētās izmaksas (izņēmums – nolietojums un kapitāla atdeve) un vienības izmaksas kontrolējamām mainīgajām izmaksām. Kontrolējamās izmaksas ir tādas, kuru apmēru komersants var ietekmēt un paredzēt (piemēram, algas, ārpakalpojumi, remontdarbi).
- **Tarifu periods** – divi gadi. Tarifu periods nosaka termiņu, pēc kura tiek pārskatītas nekontrolējamo izmaksu (tādas, kuras komersants nevar ietekmēt, piemēram, kurināmā cena) svārstības (gan kopējās izmaksas palielinošas, gan samazinošas) un tās atbilstoši attiecinātas uz nākamo tarifu periodu. Papildus plānoto investīciju izpildes gadījumā – nolietojuma un kapitāla atdeves izmaksu izmaiņas un apjoma svārstību rezultātā radušies neparedzētie ieņēmumi/izdevumi (skatīt 3.6.nodaļu). Sākotnējais regulatīvā perioda tarifu aprēķins balstās uz vēsturiskajiem datiem un pamatotām prognozēm.
- **Kurināmā cenas izmaiņas** – tiek saglabāta esošā pieeja, kas paredz iespēju/pienākumu kurināmā cenas izmaiņas ietvert līdz ar līgumā noteiktās cenas spēkā stāšanos.

TARIFU NOTEIKŠANAS «KALENDĀRS»

1.attēls. Tarifu noteikšanas periodiskums

3.2. Tarifu projekta izvērtēšanas pieejas diferencēšana

Tarifu projektu izvērtēšanas pieejas diferencēšana attiecas uz pilno tarifa projektu izvērtēšanu komersantiem ar lietotājiem nodoto apjomu līdz 75 000 MWh/gadā (robežvērtība noteikta indikatīvi) pirms regulatīvā perioda sākuma. Šobrīd nav plānots piemērot diferencēto izvērtēšanas detalizāciju komersantiem ar apjomu virs robežvērtības. Komersantiem ar lietotājiem nodoto apjomu virs 75 000 MWh/gadā, visas izmaksu pozīcijas tiks izvērtētas detalizēti.

Izstrādājot priekšlikumu, Regulators ņēmis vērā, ka laika gaitā komersanti izkopoši izpratni par ekonomiski pamatota tarifu projekta izstrādi. Tas dod iespēju nodrošināt dinamiskāku tarifu izvērtēšanas procesu, kā arī veicināt datu (t.sk. ikgadējo atskaišu) kvalitāti. Ņemot to vērā, Regulators priekšlikumā ietvēris mehānismu, kā diferencēt tarifu izvērtēšanas procesa detalizāciju.

Pilnveidojot tarifu izvērtēšanas procesu un motivējot komersantus sniegt pēc iespējas precīzākus datus, Regulators priekšlikumā ietvēris šādus izvērtēšanas soļus:

Solis	Apraksts
 <p>Tarifu projekta izstrāde</p>	<p>Gatavojot tarifu projektu, komersants izstrādā ekonomiski pamatotu biznesa plānu saskaņā ar metodikā noteikto formu (*.xls). Balstoties uz šo biznesa plānu, automātiski tiek aprēķinātas tarifu vērtības.</p> <p>Tarifu izmaksu noteikšanas pamatprincipus (piemēram, izmaksās var iekļaut tikai pamatotas ar regulētā pakalpojuma sniegšanu saistītas izmaksas) nav plānots būtiski mainīt. Kvalitatīvi sagatavotu tarifu projektu komersants iesniedz Regulatoram.</p>
 <p>Izvērtēšanas diferencēšana</p>	<p>Ja tarifu projekta forma (*.xls) sagatavota saskaņā ar Metodiku, Regulators izvērtē būtisko izmaksu virs pozīciju (8–9 pozīcijas atkarībā no tā, vai komersants sniedz tikai ražošanas pakalpojumu vai arī ir vertikāli integrēts komersants) atbilstību līmeņatzīmes koridoram:</p> <ul style="list-style-type: none"> Izmaksu pozīcijas, kas pārsniedz līmeņatzīmi, tiek vērtētas padziļināti. Šajā gadījumā komersantam jāiesniedz priekšlikumi konkrēto izmaksu samazināšanai. Izmaksu pozīcijas, kas ir zem līmeņatzīmes, netiek vērtētas padziļināti. <p>Ja vairāk nekā 4–5 (indikatīvi) no izmaksu pozīcijām pārsniedz līmeņatzīmes vērtību, detalizēti tiek vērtēts viss tarifu projekts.</p> <p>Regulators papildus līdz 2023.gadam (indikatīvi) vērtēs nepieciešamību ieviest disciplinējošus mehānismus, lai motivētu komersantus iesniegt precīzi sagatavotus tarifu projektus, tādējādi nodrošinot raitu tarifu izvērtēšanu visiem komersantiem.</p>
 <p>Atbilstības uzraudzība</p>	<p>Gatavojot tarifu projektu, Regulators pēc nepieciešamības sniegs konsultācijas. Vienlaikus Regulators patur tiesības pārbaudīt piemēroto tarifu pareizību. Ja informācija, ko komersants sniedzis, gatavojot tarifu projektu, nav bijusi patiesa, to var uzskatīt par neatbilstību un atkarībā no apstākļiem – pārkāpumu.</p> <p>Regulators arī pakāpeniski attīstīs izmaksu pamatotības un efektivitātes uzraudzības funkciju – analizējot nozares datus, identificējot labās prakses piemērus, kas ļauj pakalpojumus sniegt efektīvāk (piemēram, veiksmīgākas iepirkuma procedūras, efektīvāki procesi, kurināmā uzglabāšanas nojumes, lai nodrošinātu biomasas mitruma līmeni utt.).</p>

2.tabula. Izmaksu vērtēšanas procesa diferencēšana

3.3. Komersantu grupēšana un līmeņatzīmju noteikšana

Izstrādājot priekšlikumu līmeņatzīmju satvara izstrādei, tika ņemti vērā šādi apsvērumi:

Apsvērumi	Skaidrojums
 <p>Datu pieejamība</p>	Līmeņatzīmju pieeja tipiski balstās uz statistisku analītiku. Lai gan siltumapgādes nozarē darbojas daudz vairāk (teju 80) tarifcētu komersantu nekā elektroenerģijas vai dabasgāzes nozarēs, to kopējais skaits un dažādība rada ierobežojumus statistisko metožu izmantošanai. Papildus tam Regulators ņem vērā datu kvalitātes atšķirības regulārajās atskaitēs (vidēja) un tarifu projektos (augsta, taču dati saistīti ar atšķirīgiem laika periodiem).
 <p>Nozares dažādība</p>	Regulators apzinās, ka siltumapgādes regulējamie komersanti ir dažādi – atšķiras izmantotās tehnoloģijas, uzņēmumu vecums, izmērs un akcionāru mērķi. Veidojot grupas, Regulators meklē līdzsvaru starp grupu izmēru un tajās ietvertu komersantu salīdzināmību.
 <p>Jauns mehānisms</p>	Līdz šim Latvijā salīdzināmās līmeņatzīmes tarifu noteikšanā enerģētikas nozarē nav plaši izmantotas. Lai izvairītos no straujām regulējuma izmaiņām, Regulators šo pieeju ievieš pakāpeniski. Vispirms līmeņatzīmes tiks izmantotas, lai identificētu tarifu projektus/izmaksu pozīcijas, kuras nepieciešams vērtēt padziļināti – pārskatot visus pamatojošos dokumentus un identificējot konkrēto izmaksu pozīciju izmaksu efektivitātes iespējas.
 <p>Lielu komersantu priekšrocības</p>	Lai nodrošinātu salīdzināmību, izmaksas nepieciešams izteikt relatīvi EUR/MWh. Ievērojot uzņēmējdarbības videi dabiskos apjoma radītos ietaupījumus (no angļu val. <i>economies of scale</i>), augstāko fiksēto izmaksu efektivitāti iespējams iegūt izmērā lielākajiem uzņēmumiem. Papildus Regulators ņem vērā, ka lielākiem uzņēmumiem ir augstāka administratīvā kapacitāte un plašākas funkcionalitātes informācijas sistēmas. Ņemot to vērā, ir pamats par līmeņatzīmju notikšanas references grupu izvēlēties tieši lielākos siltumapgādes komersantus.

3.tabula. Apsvērumi, veidojot līmeņatzīmju pieejas priekšlikumu

References grupā ietverti komersanti ar lietotājiem nodoto apjomu virs 75 000 MWh/gadā (robežvērtība noteikta indikatīvi), izņemot AS "Rīgas Siltums". AS "Rīgas siltums" atšķirības no pārējiem Latvijas siltumapgādes komersantiem ir pārāk būtiskas, lai to izmantotu references cenas veidošanai.

Grupējot pārējos komersantus, siltumapgādes pakalpojumi tiek dalīti divās daļās – ražošana un kombinēti pārvade/sadale un tirdzniecība. **Ražošanas pakalpojumam** Regulators vērtē šādas pazīmes:

- Lietotājiem nodotais apjoms (gadā), izšķirot komersantus ar lietotājiem nodoto apjomu virs 30 000 MWh/gadā un komersantus ar apjomu zem 30 000 MWh/ gadā.
- Siltumenerģijas iegūšana:
 - vairāk par 50% no lietotājiem nodotās siltumenerģijas tiek iepirkta;
 - vairāk par 50% no lietotājiem nodotās siltumenerģijas tiek ražota no biomasas;
 - vairāk par 50% no lietotājiem nodotās siltumenerģijas tiek ražota no dabasgāzes.
- To, vai komersants saņem valsts atbalstu obligātā iepirkuma programmas ietvarā.

Kombinēti pārvades/sadales un tirdzniecības pakalpojumam Regulators vērtē tikai lietotājiem nodoto apjomu gadā, izšķirot komersantus ar lietotājiem nodoto apjomu virs 30 000 MWh/gadā un komersantus ar apjomu zem 30 000 MWh/gadā.

Izvērtējot gala tarifus, indikatīvi plānotas šādas komersantu grupas (attiecinot grupēšanu uz gala tarifu).

Pazīme	References grupa	1.grupa	2.grupa	3.grupa
Liet. nod. apjoms	$\geq 75\ 000$ MWh	$< 30\ 000$	$< 30\ 000$	$\geq 30\ 000$ MWh
Kurināmais	Jebkurš	$\geq 50\%$ biomasa	$\geq 50\%$ dabasgāze	Jebkurš
Valsts atbalsts (obligātais iepirkums)	-	Papildu ieņēmumu pozīcija komersantiem, kas saņem valsts atbalstu.		

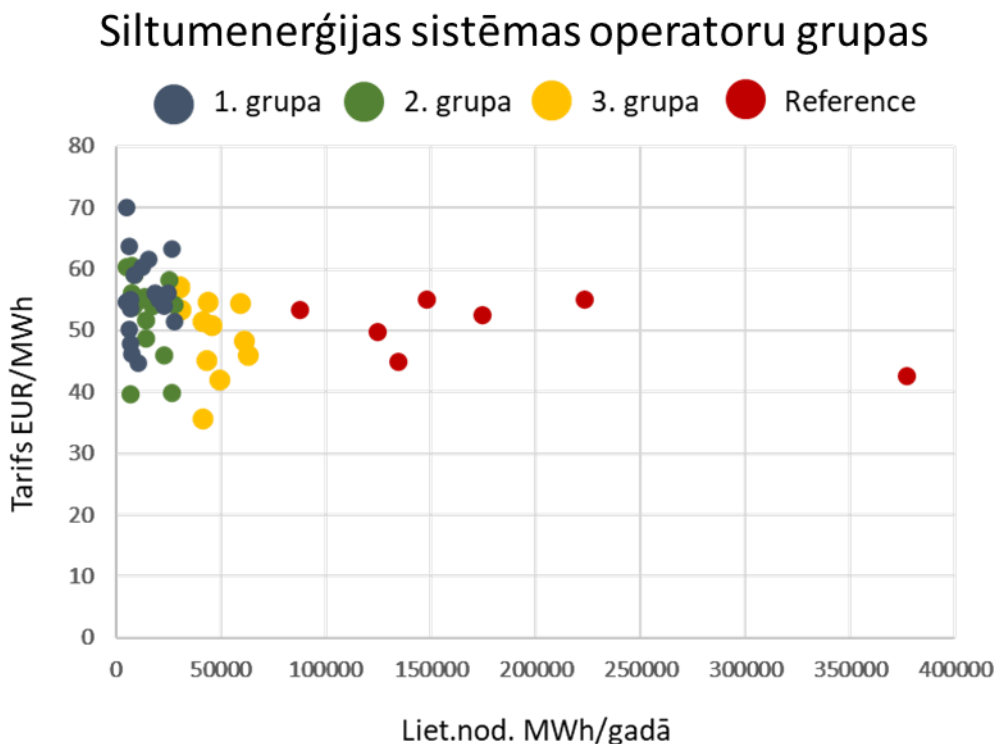
4.tabula. Siltumapgādes komersantu gan ražošanas, gan operatoru/tirgotāju gala tarifu grupu raksturlielumi

Līmeņatzīmes tiek noteiktas šādi:

Solis	Skaidrojums
References vērtību noteikšana izmaksu būtiskajām pozīcijām	Vadoties no references grupā ietvertu komersantu apstiprinātajiem tarifiem, tiek aprēķinātas bāzes vērtības izmaksu pozīcijām siltumenerģijas ražošanas pakalpojumam un summētam sadales/pārvades un tirdzniecības pakalpojumam. Tiek iegūtas vidējās vērtības EUR/MWh. References vērtības tiek pārskatītas reizi divos gados (indikatīvi), vadoties no jaunākās pieejamās informācijas. <i>Piezīme: procesuāli nav plānots pieprasīt references grupā ietvertajiem komersantiem pārskatīt tarifu ārpus kārtas, tā vietā plānots izmantot datu normalizēšanas metodes, lai nodrošinātu datu atbilstību.</i>
Grupēšana	Komersanti tiek sagrupēti atbilstoši iepriekš aprakstītajiem parametriem. Komersanta grupu nosaka līdz ar tarifu projekta iesniegšanu, savukārt grupu parametrus pārskata reizi apmēram sešos gados (indikatīvi).
Grupas koeficienta noteikšana	Grupas koeficients tiek noteikts, salīdzinot references grupas kopējās izmaksas uz vienu lietotājam nodoto enerģijas vienību ar grupas komersantu šo pašu rādītāju. Indikatīvi grupas koeficientu pārskata reizi gadā un publicē Regulatora tīmekļvietnē. Pieļaujamā intervāla robežas nosaka, vadoties pēc starpkvartīļu intervāla (no angļu val. <i>interquartile range</i>), kas aprēķināts, ņemot vērā grupas komersantu dažādību (izkļiedi pēc normālsadalījuma). Šāda statistikas metode piemērota arī salīdzinoši mazām grupām (sākot no 10 komersantiem grupā). Pamatotu apstākļu gadījumā Regulatoram ir tiesības precizēt koeficientus.
Līmeņatzīmes noteikšana	Līmeņatzīmes (EUR/MWh) tiek noteiktas, reizinot references vērtību ar grupas koeficientu (reizi gadā līdz ar grupas koeficienta noteikšanu). <u>Indikatīvas līmeņatzīmes:</u> uzturēšanas (remontu) izmaksas (personāla izmaksas un iepirktie ārpakalpojumi); administratīvās izmaksas (personāla izmaksas un iepirktie ārpakalpojumi); nolietojums; apdrošināšanas izmaksas; elektroenerģijas izmaksas; citas izmaksas; kurināmā izmaksas un emisiju izmaksas (papildus tiek vērtēta arī atbilstība tirgus situācijai); ūdens un ķimikāliju izmaksas. Zudumu izmaksas ir tikai sadalei/pārvadei un tirdzniecībai.

5.tabula. Līmeņatzīmju noteikšanas process

2.attēlā ietverta indikatīva komersantu izkļiede pēc tarifa (vertikālā ass) un lietotājiem nodotā enerģijas apjoma gadā (horizontālā ass).

2.attēls. Siltumapgādes komersantu grupas

Pēc sākotnējiem indikatīviem aprēķiniem koeficients katrai no grupām varētu būt šāds (6.tabula).

Pazīme	References grupa	1.grupa	2.grupa	3.grupa
Izmaksu koeficients	1	~1,10	~1,05	~1,01

6.tabula. Indikatīvi izmaksu grupu koeficienti pēc sākotnējām aplēsēm

3.4. Divdaļīgais tarifs un tarifu diferenciacija

Lai gan spēkā esošais regulējums pieļauj divdaļīga tarifa piemērošanu, šobrīd teju visi siltumenerģijas komersanti nosaka viendabīgu patēriņam piesaistītu tarifu. Ieviešot divdaļīgu tarifu, proti, nodalot enerģijas un jaudas tarifus, iespējams gūt vairākus būtiskus ieguvumus:

- 1) lietotāju izmaksu sabalansēšanu starp apkures sezonu un ārpus tās;
- 2) samazināt tarifa svārstīgumu atkarībā no patēriņa, sasaistot izmaksu un tarifu struktūru;
- 3) iespēju lietotājiem precīzāk salīdzināt siltuma ražošanas izmaksas starp centralizētu un individuālu risinājumu.

Lai gan Regulators apzinās divdaļīga tarifa priekšrocības, Regulators arī ņem vērā, ka labāko brīdī pārejai uz divdaļīgu tarifu var noteikt konkrētais komersants sadarbībā ar pašvaldību. Šī iemesla dēļ šobrīd plānots divdaļīgu tarifu struktūru padarīt pieejamāku, bet ne obligātu (3.attēls).

Divdaļīgs tarifs	
Jaudas maksa	Enerģijas maksa
Nosedz pastāvīgās pieslēguma izmaksas (izmaksas, kuras nav atkarīgas no pārvadītā enerģijas daudzuma)	Nosedz enerģijas ražošanas un pārvadīšanas izmaksas, kas mainās atkarībā no enerģijas daudzuma
Attiecina uz pieslēguma pieprasīto jaudu/ maksimālo slodzi. Ja tādu nav iespējams noteikt, maksimālo (vai vidējo) slodzi aprēķina pēc patēriņa.	Attiecina uz patērēto siltumenerģiju.
Piemēro katru mēnesi	Piemēro, kad ir patēriņš

3.attēls. Divdaļīga tarifa raksturojums

Regulators arī paredz iespēju regulējumā ietvert tiesības brīvprātīgi ieviest tarifu diferenciaciju starp lietotāju grupām, atbilstoši pamatojot izmaksu attiecināšanas modeli. Regulators vēš uzmanību, ka tarifu diferenciacijai jābūt tehnoloģiski pamatotai un tā nedrīkst radīt šķērssubsīdijas vai citādi diskriminējošus apstākļus starp lietotāju grupām.

Divdaļīga tarifa aprēķina un/vai tarifu diferenciacijas modeli izstrādā komersants un iesniedz to kopā ar tarifu projektu, savukārt Regulators to izvērtē.

3.5. Samērīgas peļņas aprēķins un efektivitātes stimuli

Pāreja no kopkapitāla rentabilitātes uz kapitāla atdevi saistīta ar diviem galvenajiem apsvērumiem:

- 1) kopkapitāla rentabilitātes pieejā konkrētā perioda peļņas aprēķinu ietekmē kumulatīvais efekts no iepriekšējo gadu darbības rezultātiem (t.sk. no citām darbības nozarēm);
- 2) vienotas pieejas ieviešana visās regulētajās nozarēs.

Vienlaikus spēkā esošā regulējuma peļņas aprēķins nodrošina vērtīgus stimulus un elastības mehānismus, kurus plānots saglabāt un attīstīt arī nākotnē (7.tabula).

Mehānisms	Skaidrojums
 Peļņas apmēra elastība	Ievērojot dažādos siltumapgādes komersantu darbības mērķus, Regulatora ieskatā, siltumenerģijas nozarē ir pamats noteikt peļņas maksimālo līmeni (nevis noteikt konkrētu vērtību, kas obligāti jāpiemēro).
 Peļņas sasaiste ar darbības efektivitāti	Peļņas aprēķinā plānots saglabāt stimulus efektīvas pamatlīdzekļu noslodzes (saskaņā ar esošo pieeju vai to precizējot), kā arī noteikta zudumu līmeņa nodrošināšanai. Diskusiju ceļā plānots izvērtēt nepieciešamību papildu mehānismiem.

7.tabula. Elastības un efektivitātes stimuli peļņas aprēķinā

3.6. Investīciju plānošana

Saistībā ar izmaiņām investīciju plānošanā un saistītajās kapitāla izmaksās Regulators paredz divas izmaiņas (8.tabula).

Mehānisms	Skaidrojums
 <p>Koordinēta plānošana pašvaldības ietvarā</p>	<p>Diskusijās ar nozares un pašvaldību pārstāvjiem identificētas plānošanas pretrunas un prakses atšķirības, kas radušās starp dažādu ieinteresēto pušu atšķirīgu skatījumu uz konkrētas administratīvas teritorijas attīstību un tās nākotnes energoresursu vajadzībām. Atšķirīgs skatījums vai nepietiekama informācijas apmaiņa var rezultēties pārmērīgās, nepietiekamās vai neatbilstošās investīcijās, kas savukārt var radīt nepamatotu izmaksu slogu siltumenerģijas lietotājiem. Šī iemesla dēļ Regulators metodikā iestrādās pienākumu siltumapgādes komersantam būtiskus investīciju plānus saskaņot ar attiecīgo pašvaldību.</p>
 <p>Pakāpeniska nolietojuma atzīšana</p>	<p>Viens no būtiskiem jauninājumiem ir tas, ka metodiskajā ietvarā ir noteikti regulatīvie periodi, kas ļauj lielākas iespējas uz nākotni vērstai darbības plānošanai.</p> <p>Garāki tarifu periodi nozīmē arī retāku tarifu pārskatīšanu, kas gadījumos, kur tarifu pārskatīšanas un investīciju īstenošanas periodi nesakrīt, var radīt novirzes starp faktiskajām kapitāla izmaksām un tarifā ietvertajām. Lai sabalansētu komersantu un lietotāju intereses, Regulators plāno Metodikā ietvert mehānismu, kas pieļauj pakāpenisku plānotu un īstenotu investīciju atzīšanu regulatīvā perioda laikā.</p> <p>Tas paredz, ka, iesniedzot tarifu projektu, komersants sagatavo divus plānus (*xls forma) – biznesa plānu, no kura tiek rēķināts tarifs, un investīciju plānu, kas iezīmē plānotās investīcijas. Sākotnējā tarifā ietvertas kapitāla izmaksas tikai no aktīviem, kas jau iesaistīti siltumapgādes pakalpojumu sniegšanā. Investīciju plānā ietvertas un ar pašvaldību saskaņotas nākotnes investīcijas. Apstiprinot tarifu jaunam tarifu periodam, tiek ņemta vērā investīciju plāna izpilde:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ja komersants īsteno investīcijas atbilstoši investīciju plānam (laika un izmaksu ziņā), secīgi nākamajā tarifu periodā arī kapitāla izmaksas tiek ietvertas tarifā pilnībā. ▪ Ja komersants neīsteno vai īsteno investīcijas par zemākām izmaksām, tarifs tiek noteikts saskaņā ar faktiskajām kapitāla izmaksām. ▪ Investīcijas, kas nav ietvertas un atbilstoši Metodikai saskaņotas investīciju plānā, tiek ņemtas vērā nākamajā regulatīvajā periodā. <p>Paredzēts izstrādāt mehānismu investīciju plāna atjaunošanai (to atkārtoti saskaņojot ar pašvaldību).</p>

8.tabula. Izmaiņas investīciju plānošanā

3.7. Nākamie soļi

Pēc viedokļu apkopošanas un mērķa diskusijām ar ieinteresētajām pusēm Regulators organizēs konsultāciju procesu Metodikas projektam. Paredzams, ka arī otrajā konsultāciju posmā būs nepieciešamas papildu skaidrojošas diskusijas un viedokļu apmaiņas sanāksmes.

Regulators informē, ka atkarībā no tā, cik plašas izmaiņas pret spēkā esošo regulējumu tiks ietvertas Metodikas gala redakcijā, Regulators vērtēs nepieciešamību pēc pārejas perioda vai speciāliem pārejas perioda noteikumiem.

Pēc jaunās Metodikas regulējuma spēkā stāšanās, kas provizoriski plānots līdz ar 2022.gadu, Regulators aicinās komersantus secīgi iesniegt tarifu projektus, sākot ar tiem, kuru tarifi nav ilgstoši pārskatīti vai kuru faktiskie rādītāji ir ar salīdzinoši lielākām nobīdēm no to apstiprinātajā tarifā ietvertajiem. Pēc jaunās Metodikas apstiprināšanas Regulators sešu gadu laikā plāno pārskatīt visu siltumapgādes komersantu tarifus.

Priekšsēdētāja p.i. padomes loceklis

I. Birziņš

* DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.